

Asia C-229/19**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

14.3.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Gerechtshof Amsterdam (Alankomaat)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

5.3.2019

Valittaja:

Dexia Nederland BV

Vastapuoli:

XXX

Pääasian kohde

Pääasia koskee kahta lainasopimusta, jotka on tehty arvopaperikauppojen rahoittamista (nk. leasingsopimukset) varten kuluttajan asemassa olevan XXX:n ja pankkitoimintaa harjoittavan Dexia Nederland BV -nimisen yhtiön edellisen oikeudenomistajan (jäljempänä Dexia) välillä. Pääasiassa on kyse siitä, mihin summaan Dexialla voi olla oikeus leasingsopimusten ennaikaisen päättämisen jälkeen. Erityisesti kyse on siitä, voiko Dexia leasingsopimuksen erityisten ehtojen perusteella vaatia loppuvelan lisäksi viivästyskorkoa, joka lasketaan erityisissä ehdoissa vahvistetun kiinteän prosenttiosuuden perusteella.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Tämä SEUT 267 artiklan perusteella esitetty ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen julistamista soveltamatta jätettäväksi. Erityisesti kyse on siitä, mitä kriteerejä on käytettävä arvioitaessa ehtojen kohtuuttomuutta kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetussa

neuvoston direktiivissä 93/13/ETY (jäljempänä direktiivi 93/13) vahvistetuilla perusteilla.

Ennakkoratkaisukysymys

Onko direktiiviä 93/13 tulkittava siten, että ehtoa on kyseisessä direktiivissä säädetty kriteerit huomioon ottaen pidettävä jo silloin kohtuuttomana, jos ehdosta seuraa sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyvien olosuhteiden perusteella arvioiden huomattavan epätasapainon mahdollisuus riippuen olosuhteista, joita ilmenee sopimuksen keston aikana, erityisesti sen vuoksi, että ehdossa sidotaan mahdollinen etu, joka syntyy elinkeinonharjoittajalle sopimuksen ennaikaisen päättämisen hetkellä, ennakoita tiettyyn kiinteään prosentiosuuteen jäljellä jäävästä leasingsummasta sellaisista sovellettavista kansallisen oikeuden säännöksistä poiketen, joissa ei säädetä ennakkoon vahvistetusta kiinteämääräisestä edusta vaan joiden mukaan etu on vahvistettava sopimuksen päättämishetkellä sopimukseen liittyvien olosuhteiden, erityisesti sen korkoprosentin määrän, jota vastaan ennaikaisesti vastaanotettu määrä voidaan jäljellä olevan keston aikana antaa lainaksi, perusteella?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Direktiivin 93/13 3 ja 4 artikla

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Siviililain (Burgerlijk wetboek, jäljempänä BW) 6:265, 6:271 ja 6:277 § ja (vanhan) BW:n 7A:157e §

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

Pääasia koskee nk. leasingsopimuksia, jotka tehdään arvopaperien hankkimisen rahoittamiseksi. Alankomaalaiset pankit tarjosivat tällaisia leasingsopimuksia 1990-luvun lopulla laajassa mittakaavassa. Leasingsopimusten yhteydessä kuluttaja sopii rahalainasta pankin kanssa, minkä jälkeen pankki käyttää kyseisen rahasumman arvopaperien ostamiseen samalle kuluttajalle. Sopimuksen tarkoitus on, että sen kestoajan päätyttyä osakkeet myydään ja näin saaduilla tuotoilla maksetaan laina takaisin. Se, saako kuluttaja tämän jälkeen tuottoa vai jääkö hänelle vielä velkaa, riippuu osakkeiden kurssista.

XXX on tehnyt vuonna 1999 kaksi tällaista sopimusta Dexian (edellisen oikeudenomistajan) kanssa. Näiden erityisten leasingsopimusten yhteydessä ei maksettu lyhennyksiä, lukuun ottamatta vähäistä ensimmäistä lainaerää. Korkoa maksettiin kuitenkin kuukausierinä. Käsiteltävässä tapauksessa XXX ei

kuitenkaan täyttänyt maksuvelvoitteitaan, ja annettuaan XXX:lle maksukehotuksen ja määräajan, jonka kuluessa tämän on täytettävä velvoitteensa, Dexia päätti leasingsopimukset 6.6.2005 ennenaikaisesti. Dexia laskutti XXX:lta negatiivisen tuloksen 14 457,35 euroa sopimusta kohti.

XXX nosti alioikeudessa kanteet, joissa vaadittiin vahvistamaan, että leasingsopimukset eivät ole päteviä tai että ne on ainakin purettu tai että ainakin Dexia on toiminut sitä kohtaan lainvastaisesti. XXX vaatii niiden summien takaisinmaksua, jotka se on maksanut Dexialle leasingsopimusten perusteella, vahingonkorvauksena tai muuten ja korkoineen. Dexia nosti vastakanteen, jossa se vaati, että XXX velvoitetaan suorittamaan summa, joka sen oli vielä maksettava.

Kantonrechter (alioikeus) velvoitti 19.11.2008 annetulla tuomiolla Dexian suorittamaan XXX:lle vahingonkorvausta 2 507,69 euroa leasingsopimusta kohti lakisääteisine korkoineen. Dexian vaatimus hylättiin. Dexia teki tästä tuomiosta 15.12.2008 valituksen, jossa se vaati, että XXX:n vaatimus hylätään ja sen oma vaatimus hyväksytään. XXX:n tavoitteena on saada enemmän vahingonkorvausta.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 1 Dexia on soveltanut kummankin leasingsopimuksen lopputilitysten laatimisessa leasingsopimukseen sovellettavien arvopapereja koskevan leasingin erityisten ehtojen (Bijzondere voorwaarden effecten lease, jäljempänä erityiset ehdot) 6 ja 15 kohtaa. Dexialla on erityisten ehtojen 6 kohdan perusteella oikeus päättää leasingsopimus ennenaikaisesti, jos velallinen laiminlyö maksun suorittamisen. Päätämisestä seuraa, että leasingsumman maksamatta oleva osuus, joka koostuu pääomasta ja jäljellä olevista korkoeristä, erääntyy heti kokonaan maksettavaksi. Leasingsumman vielä maksamatta olevaa osaa vähennetään tässä yhteydessä erityisten ehtojen 15 kohdan perusteella (vanhan) BW:n 7A:1576e §:n 2 momentin mukaisesti siten, että leasingsumman vielä maksamatta olevaan osaan sovelletaan viiden prosentin vuotuista vähennystä. Tässä yhteydessä huomioon otettava ajanjakso on leasingsopimuksen jäljellä oleva kesto-aika.
- 2 Hoe Raad der Nederlanden (Alankomaiden ylin tuomioistuin, jäljempänä Hoge Raad) on 21.4.2017 annetussa ennakkoratkaisussa (NL:HR:2017:773) todennut, että erityisten ehtojen 6 kohtaa on pidettävä direktiivissä 93/13 tarkoitettuna kohtuuttomana ehtona. On otettava huomioon, että Dexian leasingsopimuksen päättymisen jälkeen leasingsumman jäämän muodossa saama etu on ennakkoon vahvistettu kiinteäksi viiden prosentin vähennykseksi vuotta kohti. Hoge Raad katsoo, että Dexia saa näin ollen kohtuuttoman korkean vahingonkorvauksen. Dexian saama etu voi olla hyvin merkittävä, sillä se määräytyy koron korkeuden ja sopimuksen päättymisen tai purkamisen ajankohdan mukaan. Vuotta kohti tehtävä viiden prosentin vähennys tasapainottaa Dexian saamaa etua Hoge Raadin mukaan vain vähäisesti. Jos Dexian saama etu on korkeampi kuin tätä prosenttiosuutta vastaava määrä, erotus ei vähennä Dexian saamaa korvausta. Hoge Raadin mukaan ehdon kohtuuttomuuteen ei voi vaikuttaa se, että Dexian

sopimuksen purkamisen seurauksena saama etu, joka on riippuvainen tapauskohtaisista olosuhteista, voi olla hyvin pieni tai olematon. Hoge Raad katsoo, että arvioinnissa on kyse seurauksista, joita ehdosta voi aiheutua kuluttajalle, ja kuluttajan oikeudellisen aseman heikentymisestä ehdon vuoksi ja että näitä molempia arvioidaan sopimuksentekohetken olosuhteiden mukaan.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyyntöön perusteista

- 3 Lähtökohdat, jotka Hoge Raad on muotoillut, voivat johtaa siihen, että tuomioistuimen on pidettävä erityisten ehtojen toisistaan riippuvaisia 6 ja 15 kohtaa kohtuuttomina, jolloin ne on todettava pätemättömiksi siinäkin tapauksessa, ettei kuluttajalle aiheudu niiden soveltamisesta mitään haittaa. Hoge Raadin mukaan pätemättömäksi toteamisen seurauksiin sovelletaan täydentäviä kansallisen oikeuden säännöksiä. Täydentävien kansallisen oikeuden säännösten soveltaminen merkitsisi sitä, että Dexialla on BW:n 6:265 §:n perusteella mahdollisuus purkaa leasingsopimus, jos ostaja laiminlyö maksun suorittamisen. Sopimuksen purkamisesta seuraisi BW:n 6:271 ja 6:277 §:n mukaisesti, että Dexialla on osakkeista saadun tuoton huomioon ottamisen jälkeen oikeus pääomaan ja vahingonkorvaukseen, joka vastaa vielä maksettavien korkoerien kokonaismäärää. BW:n 6:277 §:n perusteella tuomioistuin voi vahvistaessaan purkamisesta Dexialle aiheutuvan vahingon määrää soveltaa vähennystä, jolla tasapainotetaan Dexian purkamisen hetkellä saamaa korkoetua. Matalan korkotason yhteydessä tämä voi johtaa vähennykseen, joka on pienempi kuin viiden prosentin vuosikohtainen vähennys, joka voidaan erityisten ehtojen 15 kohdan perusteella saada vielä maksettavasta leasingsummasta jäljellä olevan kestoajan ajan. Erityisten ehtojen pätemättömiksi toteaminen johtaisi tässä tapauksessa siis kuluttajan kannalta haitalliseen tilanteeseen.
- 4 Gerechthof (ylioikeus) tarkastelee erityisten ehtojen 6 ja 15 kohtaa toisistaan riippuvaisina siten, että niissä määrätään sopimuksella, mihin määrin Dexialla voi olla oikeus leasingsopimuksen ennenaikaisen päättämisen yhteydessä. Näitä toisistaan riippuvaisia ehtoja on arvioitava direktiivin 93/13 vastaisuuden varalta ottamalla huomioon kaikki sopimuksentekohetkellä sopimukseen liittyvät olosuhteet (direktiivin 93/13 4 artikla). Sen arvioimiseksi, aiheuttaako sopimusehto kuluttajan vahingoksi ”huomattavan epätasapainon” osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille, on otettava huomioon muun muassa säännöt, joita kansallisessa lainsäädännössä sovellettaisiin ilman osapuolten sopimusta. Tällaisen vertailevan tutkimuksen perusteella kansallinen tuomioistuin voi arvioida, asettaako sopimus kuluttajan oikeudellisesti epäedullisempaan tilanteeseen kuin voimassa olevassa kansallisessa lainsäädännössä säädetään ja missä määrin näin mahdollisesti tapahtuu (tuomio 14.3.2013, Aziz, EU:C:2013:164, 68 kohta).
- 5 Dexia on soveltamalla erityisten ehtojen 6 ja 15 kohtaa, joiden perusteella sille muodostuva korkoetu vahvistetaan määrään, joka vastaa viittä prosenttia maksettavasta pääomasta ja maksamatta olevista korkoeristä vuotta kohti,

poikennut kansallisesta oikeussäännöstä (BW:n 6:277 §), jossa vahingon arvioinnissa huomioon otettavaa korkoetua ei ole vahvistettu ennakkoon tietyn kiinteäksi prosenttiosuudeksi jäljellä olevasta leasingsummasta. Edun vahvistamisesta viiteen prosenttiin jäljellä olevasta leasingsummasta seuraa, että ehdoilla voi olla direktiivin 93/13 3 artiklassa tarkoitettua huomattavaa epätasapainoa aiheuttavia vaikutuksia, joiden ilmeneminen riippuu sopimuksen tekemisen jälkeisistä tapahtumista, erityisesti merkityksellisestä korkotasosta sopimuksen purkamisen ajankohtana. Pelkkä mahdollisuus siihen, että ehdolla on vaikutuksia kuluttajan oikeudelliseen asemaan, jos tiettyjä – erityisesti korkotasoon liittyviä – olosuhteita ilmenee sopimuksen keston aikana, ei kuitenkaan yleensä riitä johtopäätökseen siitä, että ehto on kohtuuton.

- 6 Gerechtshof katsoo, että arvioitaessa ehdon kohtuuttomuutta direktiivissä 93/13 esitettyjen kriteerien perusteella lähtökohtana on pidettävä, että arvopaperien hankkimisen rahoittamiseksi tehty leasingsopimus on kestosopimus. Tästä lähtökohdasta arvioiden Gerechtshof katsoo, että arvioitaessa erityisten ehtojen 6 ja 15 kohdan kohtuuttomuutta direktiivin 93/13 kriteerien perusteella sopimuksentekohetken korkotaso ei ole ratkaiseva seikka. On arvioitava, onko kaikki jo sopimuksentekohetkellä tunnetut olosuhteet huomioon ottaen Dexian mahdollisen edun vahvistaminen kohtuutonta vai ei. Näin ollen on vastattava kysymykseen siitä, onko uskottavaa, että tavanomaisesti valistunut ja kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen keskivertokuluttaja hyväksyisi, että maksun laiminlyönnistä johtuvan ennen aikaisen päättämisen yhteydessä Dexian etu vahvistetaan kiinteämääräisenä erityisten ehtojen 6 ja 15 kohdan perusteella lakisääteisestä järjestelmästä poiketen, jos tästä oli erikseen neuvoteltu, ottaen huomioon elinkeinonharjoittajan asiantuntemus ja perehtyneisyys korkojen mahdolliseen kehitykseen ja ottaen huomioon sen, että BW:n 6:277 §:ssä säädetyn järjestelmän soveltamisen yhteydessä etu, joka lasketaan vahingonkorvauksen määrän määrittämisen yhteydessä, ei ole kiinteämääräinen (ks. tuomio Aziz, 68 ja 69 kohta ja tuomio 20.9.2017, Andriuciu, EU:C:2017:703, 57 ja 58 kohta).
- 7 Tuomiosta 7.8.2018, Banco Santander, EU:2018:643, seuraa, että direktiivin 93/13 kanssa yhteensopiva on kansallinen oikeuskäytäntö, jossa ehtojen kohtuuttomuuden arvioinnin ja kohtuuttomuuteen liitettävien seuraamusten määrittämisen lähtökohtana ovat tietyt kriteerit. Unionin tuomioistuimien on katsonut, että tällainen oikeuskäytäntö on yhteensopiva direktiivin 93/13 tavoitteen eli kuluttajien suojelemisen kanssa. Edellä mainittu Hoge Raadin ennakkoratkaisu poikkeaa tästä oikeuskäytännöstä, koska siinä ei muotoilla tiettyjä kriteerejä, joiden perusteella alempien oikeusasteiden tuomioistuimien on arvioitava, ovatko sopimusehdot kohtuuttomia. Tämä ratkaisu kuitenkin merkitsee, että erityisten ehtojen 6 kohtaa on alempien oikeusasteiden tuomioistuimissa aina pidettävä kohtuuttomana jo siitä syystä, että kyseisestä ehdosta voi aiheutua kuluttajalle haitallisia seurauksia, jos sopimuksen kestoajana ilmenee tiettyjä olosuhteita.
- 8 Erityisten ehtojen 6 ja 15 kohta on otettu lukuisiin Dexian tekemiin leasingsopimuksiin, jotka on tarkoitettu arvopaperien hankkimisen rahoittamiseen. Gerechtshofissa ja muissa alankomaalaisissa tuomioistuimissa on vireillä paljon

asioita, jotka koskevat erilaisia arvopaperien hankkimisen rahoittamiseen tarkoitettuja tuotteita, joiden yhteydessä näitä ehtoja esiintyy ja jotka ovat kestoajaltaan ja päättymishetkeltään erilaisia. Gerechthof toteaa, että on epäselvää, mitä kriteerejä on sovellettava direktiivissä 93/13 tarkoitetun arvioinnin yhteydessä, ja että tämä on kysymys, joka tulee esiin monessa vastaavassa asiassa, ja näin ollen Gerechthof esittää edellä muotoillun ennakkoratkaisukysymyksen.

TYÖASIAKIRJA